

TEKST **ERIK HOOIJBERG**

FOTO'S: **RAQUEL GOMEZ EN ADRI DE GROOT**

Op ons tuinpark hoor ik 's nachts zo af en toe een ijselijk geschreeuw. Het geluid gaat door merg en been, maar het houdt gelukkig niet lang aan. Laatst was het weer zo ver, vlak nadat om elf uur 's avonds de muziek van het 'Strafwerk-festival' was uitgestorven. Ik vroeg me af wat ik gehoord had en ging op onderzoek uit met dierengeluiden-apps op mijn mobieltje. Na enig zoeken bleek dat ik jonge ransuilen had gehoord. Weliswaar in de verte, maar dichtbij genoeg. En dat kan kloppen met de eerdere vondst van een paar veren: een

slagpen uit de vleugel en een borstveertje. Prachtig mooi van kleur en tekening. Verspreidingskaarten van de gemeente Amsterdam en van het 'Sovon' (Vogelonderzoek Nederland) laten er geen twijfel over bestaan; hier zijn ransuilen waargenomen. Volkstuinen, parken, bosschages en ruigten vormen een eldorado voor uilen, waaronder dus ook de ransuil. Hij is een jager van de nacht en kent twee eetperiodes: enige uren na zonsondergang en voor zonsopgang. Tussen twee jachtvluchten door doetelt hij en kijkt rond met zijn mooie oranje-bruine ogen. De ransuil

broedt in maart-april en gebruikt hiervoor graag oude kraaien- en eksternesten. Het aantal broedparen wordt geschat op 5000-6000 in heel Nederland.

Zeldzame vogel

Informatie van de vogelbescherming levert het volgende op: 'Ransuilen zijn bijzonder onopvallend en worden dan ook zelden gezien. Des te groter is de verwondering wanneer men een 'roestplaats' ontdekt waarin meerdere uilen bij elkaar de dag doorbrengen (roesten), in gestrekte houding een boomstam imiterend. Het geluid van de ransuil is al bijna

Van linksonder met de klok mee: vijf centimeter schaalverdeling, compacte braakballen van ransuilen, heel veel haarresten, botjes uit de voor- en achterpoten van muizen, ribbetjes, schedeltje met boventanden en kiezen en zes onderkaken met snijtanden. Onderste plaat: veertjes en slagpennen van een ransuil.

even onopvallend. Het geluid van net uitgevlogen jongen echter, kan late wandelaars of fietsers de stuipen op het lijf jagen. Het bestaat uit rauwe kreten en ijselijk geschreeuw. Onder de veren gaat een verbazingwekkend klein lichaam schuil. Een uil bestaat vooral uit veren, zo lijkt het. Toch blijkt de snavel een stuk groter te zijn dan het deel dat men kan zien uitsteken uit het gezichtsmasker.'

Braakballen

Net als veel andere vogelsoorten maakt de ransuil braakballen. Hierin zitten alle onverteerbare delen van zijn prooi en deze werkt hij het lichaam uit, voordat zijn spijsverteringskanaal erdoor verstopt raakt. Onder roestplaatsen kun je soms een hele stapel van zulke harige ballen aantreffen: voor onderzoekers een onschatbare bron van informatie over het menu van de uilen - en daarmee ook over de muizen die in een bepaald gebied voorkomen. In open gebieden met voldoende landschapselementen als bosjes, houtwallen en dichte hagen vindt de ransuil zijn voedsel, dat hoofdzakelijk uit (veld)muizen bestaat. In tijden van muizenschaarste schakelen veel ransuilen over op het eten van kleine vogels.

Spits, woel en ware

Spitsmuizen zijn kleine rovers die van insecten leven. Hun gebit bestaat uit een aaneengesloten rij tanden met scherpe punten. Hiermee kunnen ze hun prooi goed vastpakken en fijnknijpen. Woelmuizen eten allerlei plantenmateriaal. Met snijtanden voor in de bek snijden ze dit af en met hun platte kiezen malen ze het fijn. De kiezen vormen een patroon van driehoekjes. Ware muizen zijn echte alleseters. Ze eten noten, vruchten, bast van

bomen en insecten. Hun kiezen vormen een patroon van golfjes. Om die goed te zien, heb je een vergrootglas nodig of een microscoop.

Knobbelkiezen

Onder onze naaldboom op de tuin hebben we ook wel eens braakballen gevonden. Die braakballen zijn een bron van informatie over wat een uil zoal heeft gegeten. Mijn dochter vindt het leuk om die braakballen uit te pluizen, maar klaagt een beetje over de grote hoeveelheden haren. Laatst hebben we nog eens goed gekeken naar de verzamelde botjes, schedeltjes en tanden. Er zijn voor kinderen prachtige eenvoudige zoekkaarten te vinden met kenmerken van woelmuizen, spitsmuizen en ware muizen. De kiezen zijn toegerust op het voedsel dat ze eten en ook aan de onderkaak is veel af te lezen. Natuurlijk kun je aan de schedeltjes ook veel zien. Volgens 'Vereniging de Oeverlanden blijven!' komen in elk geval de rosse woelmuis, de dwergmuis, de huisspitsmuis en de bosspitsmuis in de Oeverlanden voor. En verder de woelrat, de bruine rat, de muskusrat, de bosmuis en de veldmuis. Heerlijk voedsel voor de uilen.

Natuurlijk evenwicht

Waar prooidieren zijn, zijn natuurlijk ook roofdieren. De uil is zo'n roofdier. Het aantal ransuilen en het aantal broedsels hangen nauw samen met het aantal muizen. Door zachte winters kunnen de aantallen muizen schrikbarend toenemen, zoals nu in de noordelijke provincies van ons land. Pogingen om de aantallen muizen terug te dringen tot redelijke proporties, zijn mislukt. Ransuilen hebben namelijk maar een beperkte eetlust en doen

maximaal twee legfels met drie tot vier eieren per jaar.

De staatssecretaris van Economische Zaken heeft nu helaas moeten besluiten het gebruik van gifstoffen in het noorden gedurende een periode van 120 dagen beperkt toe te staan. Zo ver komt het hier gelukkig niet. De omgewoelde grasvelden op Ons Buiten zien er niet uit, maar dat beeld moeten we maar voor lief nemen. Nu maar hopen dat onze uilen meer willen eten en meer jongen voortbrengen. Ik hoor graag van uw waarnemingen. 🐦

groen@ons-buiten.nl

Internetbronnen:

www.vogelbescherming.nl
www.vzz.nl (zoogdierverseniging)
www.zoogdierenwerkgroep.be
www.vogeldagboek.nl (vliegende ransuil van Adri de Groot)
www.michelklemann.nl (verenserie)
www.commons.wikimedia.org (BastienM-braakballen en botjes)

Boeken:

Uilen van Europa (uitgave Vogelbescherming Nederland).
Veldgids Dierensporen (uitgave KNNV)
Natuurlijk Noordelijke Overland (jubileumuitgave Vereniging de Oeverlanden blijven!)

